

क्षेत्रप्रवेशरूपस्य मोक्षस्य नित्यत्वं स्वरूपमात्रत्वं च वक्तुं यज्जन्मादिमत्तदनित्यं कर्मप्राप्यं चेति तत्सर्वमनुक्रामति यदादीति आदिमध्यपर्यंतं जन्मादिमत् ग्रहणे उपायोऽस्य स्य तत्ग्रहणोपायं कर्मसाध्यं तत्सर्वं वक्ष्यामि ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ अग्निर्जाठररूपी भूतानां जरायुजांढजानां ऊष्मरूपी प्रखेददृष्टिहेतुयास्वेदजोद्भिज्जानां ॥ ५ ॥ सिंहावलोकनेन सावित्रीव्याचष्टे उपासनार्थं नियतं जप्यं ब्राह्मणक्षत्रियादिभ्यस्ते

ब्रह्मोवाच यदादिमध्यपर्यंतं ग्रहणोपायमेव च ॥ नाम लक्षणसंयुक्तं सर्वं वक्ष्यामि तत्त्वतः ॥ १ ॥ अहः पूर्वततीरात्रिर्मासाः शुक्लादयः स्मृताः ॥ श्रवणादीनि ऋक्षाणि ऋतवः शिशिरादयः ॥ २ ॥ भूमिरादिस्तु गंधानां रसानां माप एव च ॥ रूपाणां ज्योतिरादित्यः स्पर्शानां वायुरुच्यते ॥ ३ ॥ शब्दस्यादिस्तथाकाशमेव भूतं रूतोगुणः ॥ अतः परं प्रवक्ष्यामि भूतानां मादिमुत्तमं ॥ ४ ॥ आदित्यो ज्योतिषा मादिरग्निर्भूतादिरुच्यते ॥ सावित्री सर्वविद्यानां देवतानां प्रजापतिः ॥ ५ ॥ औंकारः सर्ववेदानां च सांप्राण एव च ॥ यदस्मिन्नित्यंतल्लोकैः सर्वं सावित्रीरुच्यते ॥ ६ ॥ गायत्री च्छंदसामादिः प्रजानां सर्ग उच्यते ॥ गावश्चतुष्पदामादिर्मनुष्याणां द्विजातयः ॥ ७ ॥ श्वेनः पतत्रिणामादिर्यज्ञानां हुतमुत्तमं ॥ सरीसृपाणां सर्वेषां ज्येष्ठः सर्पो द्विजोत्तमाः ॥ ८ ॥ कृतमादिर्युगानां च सर्वेषां नात्र संशयः ॥ हिरण्यं सर्वरत्नानां मोषधीनां यवास्तथा ॥ ९ ॥ सर्वेषां भक्ष्यभोज्यानां मन्त्रं परममुच्यते ॥ द्रवाणां चैव सर्वेषां पेयानां माप उत्तमाः ॥ १० ॥ स्यावराणां तु भूतानां सर्वेषामविशेषतः ॥ ब्रह्मक्षेत्रं सदा पुण्यं पुक्षः प्रथमतः स्मृतः ॥ ११ ॥ अहं प्रजापतीनां च सर्वेषां नात्र संशयः ॥ मम विष्णुरचित्यात्मा स्वयं भूरितिसंस्मृतः ॥ १२ ॥ पर्वतानां महामेरुः सर्वेषामग्रजः स्मृतः ॥ दिशां च प्रदिशां चोर्ध्वं दिक्पूर्वाप्रथमा तथा ॥ १३ ॥ तथा त्रिपथगांगानदीनां मग्नजास्तथा ॥ तथा सरोदपानानां सर्वेषां सागरोग्रजः ॥ १४ ॥ देवदानवभूतानां पिशाचो रगरक्षसां ॥ नरकिन्नरयक्षाणां सर्वेषां भ्रूः प्रभुः ॥ १५ ॥ आदिर्विश्वस्य जगतो विष्णुर्ब्रह्ममयो महान् ॥ भूतं पृथ्वरं यस्माच्चैल्लोके येनेह विद्यते ॥ १६ ॥ आश्रमाणां च सर्वेषां गार्हस्थ्यं नात्र संशयः ॥ लोकानां मादिरव्यक्तं सर्वस्यांतस्तदेव च ॥ १७ ॥ अहान्यस्तमयां तानि उदयां ताच शर्वरी ॥ सुखस्यांतं सदा दुःखं दुःखस्यांतं सदा सुखं ॥ १८ ॥ सर्वे क्षयां तानि च याः पतनां ताः समुच्छ्रयाः ॥ संयोगाश्च वियोगां तामरणांतं च जीवितं च ॥ १९ ॥ सर्वरुतं विनाशांतं जातस्य मरणं ध्रुवं ॥ अशाश्वतं हिलोकेऽस्मिन् सदा स्याव रजंगमं ॥ २० ॥ इष्टं दत्तं तपो धीतं व्रतानि नियमाश्च ये ॥ सर्वमेतद्विनाशं तं ज्ञातुं नैव विद्यते ॥ २१ ॥

च्छांतानांतत्सर्वं सावित्रीपदवाच्यं ॥ ६ ॥ सर्गः सृष्ट्यादिकालः ॥ ७ ॥ हुतं अग्नीब्राह्मणे वा देवतोद्देशे

सर्वोवाक्यिकः ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ सरोदपानानां सरसां कूपन्दीनां च संधिरार्थः ॥ १४ ॥ ईश्वरः रुद्रः ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥ २१ ॥